

Ono što je prevladalo lepu umetnosti jesu misao i refleksija. Umetnost ne zadovoljava i više ne može da zadovolji duhovne potrebe koje je nekada jedino ona mogla zadovoljiti.

Zbog toga Hegel smatra da naše vreme nije povoljno za umetnost. Ni sâm umetnik više nije u stanju da izbegne refleksiju i opštu naviku mišljenja, pa stoga suđenje o umetnosti sve više ulazi u umetničko delo - jer je prestalo biti moguće da se apsolutni duh silom zaustavi na stupnju samorefleksije, koji je počeo da se prevladava religioznom predstavom.

To je suština Hegelovog poznatog, često problematizovanog i neretko pogrešno interpretiranog stava da „s obzirom na sve to, umetnost za nas jeste i, po svojoj najvišoj odredbi, ostaje prošlost“ ! To znači da je umetnost izgubila punu i pravu istinitost, koja je počela da obitava više u predstavi, dakle - istinitost se se istrгла prema višoj formi samorefleksije apsolutnog duha, koja će moći dublje da je zahvati: „nikakav Homer, Sofokle, itd., nikakav Dante, Ariosto ili Šekspir ne mogu se javiti u naše doba; ono što je tako veličanstveno opevano, što je tako slobodno kazano, to je iskazano“.

Dakle, čulna građa i ideja više nisu u odnosu koji može da ih podnese kao jedinstvo razlika, jer ideja trijumfuje u toj meri da više ne zahteva čulnu podlogu za sopstveno ospoljenje - štaviše, ne samo da je ne zahteva, nego je nužno odbacuje.

Hegelove reči koje najbolje ilustruju smisao teze o kraju umetnosti potrebno je navesti u originalu: "Takvo je vreme ovo naše. Možemo se nadati da će se umetnost sve više povećavati i usavršavati. No njena je forma prestala da bude najviša potreba duha. Možemo mi grčke likove bogova smatrati izuzetnima i videti kako su Bog Otac, Hrist i Marija prikazani toliko dostojno i savršeno, ništa nam to ne pomaže, jer mi svoje koleno više ne savijamo."

Teza o kraju umetnosti predstavlja jedno od „spornih“ mesta Hegelove filozofije, pa je potrebno utvrditi u kojoj meri je to opravdano, a koliko je takva karakterizacija posledica nepotpunih, pogrešnih i neodrživih interpretacija njegove koncepcije.

Moguće je, ipak, razumeti teškoće u interpretacijama, pre svega zbog činjenice da se interpretiraju studentske beleške sa Hegelovih predavanja, dok njegovi originalni zapisi nisu sačuvani. Međutim, čak i u beleškama koje je objavio Hajnrih Gustav Hoto, koje su dugo bile